

УДК 911.375(68+477):711.4

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2025-23-3>

Огійчук Н.М.,
спірантка кафедри географії та екології
Херсонський державний університет
nadiia.ohiichuk@gmail.com
ORCID: 0009-0008-3779-0188

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ВІДМІННОСТІ В ІНТЕГРОВАНОМУ МІСЬКОМУ ПЛАНУВАННІ: УРОКИ З ДОСВІДУ КЕЙПТАУНА ТА ЖИТОМИРА

У статті досліджено передумови запровадження інтегрованого планування у Південно Африканській Республіці, а також основні проблеми реалізації концепції інтегрованого розвитку з точки зору досвіду для України. Порівняльний аналіз моделей інтегрованого розвитку міста Кейптаун (ПАР) та міста Житомира (Україна) здійснювався з акцентом на використанні статистичних індикаторів, структури аналітичного блоку, методах партисипації та організації програмної частини документів. Дослідження виявило суттєві відмінності у підходах до формування аналітики: стандартизовані показники, застосовані у Кейптауні, забезпечують репрезентативність, зосередженість на вразливих групах населення та можливість вимірювання прогресу. Натомість Житомир використовує індивідуальний набір легковимірюваних індикаторів, що зумовлено обмеженістю муніципальної статистики та призводить до меншої аналітичної глибини. Встановлено відмінності у способі подачі даних: аналітика Кейптауна лаконічна та візуалізована через інфографіку, тоді як у Житомирі вона переобтяжена текстом і менш репрезентативна. Партисипативні підходи обох міст демонструють різну методологічну інтенсивність: у Кейптауні домінує масштабне соціологічне опитування, тоді як у Житомирі застосовано широкую палітру інструментів залучення мешканців, що забезпечило багатовимірність громадської участі. Програмні блоки концепцій продемонстрували відмінності: Кейптаун чітко визначає ролі муніципалітету та відповідальних органів за реалізацію цілей, тоді як Житомир локалізує стратегічні пріоритети у просторі через фокус-зони та міський каркас. Додатково встановлено, що часові рамки підготовки документів у Південній Африці (6–12 місяців) дають змогу забезпечити глибшу партисипацію та якіснішу розробку, на відміну від обмежених строків в Україні. Окремо визначено, що відсутність в українських громадах практики щорічного моніторингу виконання концепції (на відміну від ПАР) стримує ефективність впровадження стратегічних документів. Результати дослідження окреслюють ключові напрямки вдосконалення українських підходів до інтегрованого розвитку.

Ключові слова: інтегроване планування, просторове планування, концепція інтегрованого розвитку, партисипація.

Ohiiichuk N. METHODOLOGICAL AND STRUCTURAL VARIATIONS IN INTEGRATED DEVELOPMENT PLANNING: LESSONS FROM CAPE TOWN AND ZHYTOMYR EXPERIENCE

The article examines the preconditions for introducing integrated planning in the Republic of South Africa, as well as the key challenges of implementing the concept of integrated development from the perspective of its relevance for Ukraine. A comparative analysis of the integrated development models of the City of Cape Town (South Africa) and the City of Zhytomyr (Ukraine) was carried out with a focus on the use of statistical indicators, the structure of the analytical section, participatory methods, and the organisation of the program component of the documents. The study revealed significant differences in approaches to forming the analytical base: the standardised indicators applied in Cape Town ensure representativeness, a focus on vulnerable population groups, and the ability to measure progress. In contrast, Zhytomyr employs a unique set of easily measurable indicators, which results from limited municipal statistics and leads to a lower analytical depth.

Differences were also identified in the way data are presented: Cape Town's analytics are concise and visualised through infographics, whereas in Zhytomyr, they are overloaded with text and are less representative. The participatory approaches of the two cities demonstrate different methodological intensities: Cape Town relies primarily on a large-scale sociological survey. At the same time, Zhytomyr

employs a wide range of tools to engage residents, ensuring multidimensional public participation. The program components of the concepts also differ: Cape Town clearly defines the roles of the municipality and responsible departments in implementing the goals, whereas Zhytomyr localises its strategic priorities spatially through focus zones and an urban framework.

The study additionally established that the timeframes for preparing documents in South Africa (6-12 months) allow for deeper participation and higher-quality development processes, unlike the limited timelines in Ukraine. It was also found that the absence of regular annual monitoring of concept implementation in Ukrainian communities (in contrast to South Africa) hinders the effectiveness of strategic document implementation. The findings highlight key directions for improving Ukrainian approaches to integrated development.

Key words: integrated planning, spatial planning, integrated development plan, participation.

Постановка проблеми. В контексті становлення українських підходів запровадження концепцій інтегрованого розвитку відбувається вивчення світової практики інтегрованого планування (Melnychuk et al, 2021; Melnychuk & Dronova, 2025), оскільки детальне розуміння результатів багаторічного досвіду запровадження даного підходу в міському розвитку може допомогти більш оптимальному вирішенню кола задач, на які він спрямований. Система просторового планування у Південно Африканській Республіці (ПАР) пережила радикальні трансформаційні процеси, починаючи з 2000-х років. На заміну вкоріненим принципам апартеїду у просторовому плануванні прийшов новий підхід інтегрованого планування, який запропонував перехід від вирішення точкових питань до системного бачення й ефективного управління на рівні муніципалітету (Angela, 2017). Трансформація місцевого самоврядування, що відбувалась наприкінці 1990-х років супроводжувалась регулюванням та зміною нормативно-правового поля у сфері просторового планування. З набранням чинності нового законодавства 1990-х роках, концепція інтегрованого розвитку стала центральним планувальним документом (Harrison, 2001). Впровадження інтегрованого планування муніципалітетами ПАР було викликане потребою ефективного управління та розвитку, особливо у бідних сільських громадах, з залученістю широкої громадськості у прийняття рішень для розбудови расово інтегрованого та демократичного суспільства. Досвід впровадження інтегрованого планування ПАР є корисним для України, оскільки ПАР як і Україна, успадкувала значні територіальні диспропорції, сформовані внаслідок різних політик (апартеїд у ПАР, централізована планова економіка та пострадянська трансформація в Україні).

Метою дослідження є аналіз передумов, досвіду запровадження та результатів інтегрованого планування у Південно Африканській Республіці, а також порівняння методологічних підходів формування концепції інтегрованого розвитку на кейсах двох міст: Житомира та Кейптауну.

Аналіз останніх досліджень. Концепція інтегрованого розвитку (далі – КІР) – документ стратегічного планування, який запроваджений понад 20 років у муніципалітетах ПАР та який покликаний мобілізувати всі зусилля муніципалітетів та їхніх підрозділів з метою усунення відставання у наданні послуг (Mamokhere & Meyer, 2022) та боротьбою з бідністю, і виступає ключовим пріоритетом південноафриканського порядку денного (Makalela, 2007). Крім того, передбачалось що КІР виступатиме інструментом, який координуватиме роботу усіх ланок та сфер, визначатиме просторові диспропорції та скеровуватиме місцевий бюджет задля покращення якості життя населення (Bogole, 2013). Впровадження концепції інтегрованого розвитку у просторовому плануванні муніципалітетів Південно-Африканської Республіки (ПАР) було зумовлене одночасно декількома причинами. По-перше, тривале існування системи апартеїду, яка була направлена на дискримінацію темношкірого населення та переселенців з Азії спричинила вкорінення сегрегованого планування, яке спрямовує ресурси на розвиток інфраструктури на користь муніципалітетів, де переважну більшість становить європеоїдна раса (Ameir Issa, 2004). Сегреговане планування призвело до того, що міське середовище одночасно відповідає рівню розвинених країн та країн що розвиваються (Padarath, 2006). Система апартеїду була офіційно відмінена у 1994 році, проте залишила ряд викликів,

боротьба з якими триває до сих пір: соціально-економічна нерівність серед населення та високий рівень бідності серед широких мас населення. По-друге, яскравим проявом системи апартеїду є відсутність ініціативи та реалізації ОМС проєктів місцевого розвитку, партисипативного підходу при довгостроковому плануванні розвитку муніципалітетів (Molale, 2019); (Palesa et al, 2023). Прихід демократичного уряду у 1994 році намагався принести нову практику місцевого розвитку, запровадивши низку ініціатив з метою покращення надання послуг у першу чергу пов'язаних з інфраструктурним розвитком, а також запровадивши розширення участі громадськості для того, щоб скоротити економічний розрив через впровадження інтегрованого планування на місцевому рівні (Dlamini, 2018; Dlamini, 2021).

Виклад основного матеріалу дослідження. ПАР – унітарна держава, яка з точки зору адміністративно-територіального устрою складається з 9 провінцій та 283 муніципалітетів. У системі управління державою існує 3 рівні управління: національний, регіональний та муніципальний. На практиці проблема реалізації рішень інтегрованого планування була продиктована низкою критичних неузгодженостей. По-перше, варто виділити пряму залежність інтегрованого планування від планово-бюджетних циклів різних сфер управління. Південноафриканським законодавством регламентовано, що муніципальний бюджет формується лише після затвердження державного та обласних бюджетів. Одночасно з цим, після затвердження бюджетів вищих рівнів у муніципалітетів є обмежений час на прийняття місцевого бюджету, що унеможливує проведення повноцінної процедури участі зацікавлених сторін у бюджетотворенні документу. По-друге, брак інтегрованості та узгодженості просторово-планувальної документації в межах муніципалітету призводить до відсутності спільного бачення стратегічної рамки у межах кожної муніципальної одиниці. Важливим є також домінування окремих галузевих пріоритетів над інтегрованим плануванням, галузеві або секторальні плани часто виступають відокремленими документами, які між собою не є узгодженими, а іноді взаємосуперечливими (Padarath, 2006). Це створює додаткові перешкоди для інтегрованого

планування, яке передбачає комплексне представлення різних сфер на одній території (Ruwanza et al., 2016).

Намагання уряду Південної Африки подолати низький рівень бідності та надати рівну можливість отримувати базові муніципальні послуги за допомогою інтегрованого планування мало незначний вплив на місцевому рівні. Близько 30% населення Південної Африки досі живе у крайній бідності (Cowling, 2023) і відчуває недостатній доступ до базових послуг. Наступною проблемою, що обмежує вплив інтегрованого планування є неузгодження місцевих потреб з загальнодержавними пріоритетами. Аналізуючи майже 30-річний досвід впровадження інтегрованого планування у Південній Африці, перед сучасною спільнотою планувальників, економ-географів, представників органів місцевого самоврядування та інших стейкхолдерів, які залучені до процесу просторового та стратегічного планування постає питання про релевантність досвіду впровадження концепції у архітектуру планувальних документів в Україні, зважаючи на досвід ПАР. В Україні практика інтегрованого планування стала стратегічним напрямком планування на місцевому рівні відносно нещодавно. У 2015 року Україна приєдналася до виконання Цілей сталого розвитку, а у 2016 році підписала Лейпцизьку хартію сталого європейського міста, що поставило інтегроване планування на порядок денний. З 2018 року проєкт «Інтегрований розвиток міст в Україні» реалізується у шести пілотних містах України, у яких були затверджені концепції інтегрованого розвитку міст. З часом, практика розроблення концепцій розширилась на територіальні громади і наразі до 10% громад мають новий тип планувального документу – концепцію інтегрованого розвитку, наявність розробки якої показує про певну зрілість системи планування ((Melnychuk et al., 2021); (Melnychuk et al., 2025)).

Українським законодавством визначено, що концепції інтегрованого розвитку не є обов'язковим документом до виконання ОМС, а їх розроблення носить лише рекомендаційний характер для громад та міст (Anisimov et al., 2024). На противагу цьому підходу, ми бачимо, що кожен муніципалітет ПАР зобов'язаний розробити і затвердити КІР.

Для того, щоб оцінити інструменти та методологічні підходи розроблення КІР було порівняно два документи: Концепцію інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року та п'ятирічний плану інтегрованого розвитку Кейптаун Південно Африканської Республіки. Аналіз відмінностей підходів до розроблення документів показує відмінність у часових горизонтах планування: до 5 років (концепція Кейптауну) та на 10 і більше років (концепція Житомира). Тактичний підхід до планування інтегрованого розвитку до 5 років у ПАР напряму пов'язаний із існуючим терміном повноважень депутатів місцевих рад, оскільки після кожних виборів у муніципалітетах новий депутатський корпус має прийняти існуючий інтегрований план або розробити новий. Український підхід є більш довгостроковим, що і передбачає у собі стратегічне планування, тому запроваджує планування на найближчі 10 та більше років (Verkhovna Rada of Ukraine, 2022).

Зважаючи на те, що інтегрований розвиток передбачає комплексний стратегічний підхід, який поєднує у собі просторовий вимір, горизонт стратегічного планування у 5 років, на наш погляд, є занадто коротким для досягнення програмних цілей. Натомість, довгостроковий горизонт планування впровадження ініціатив та заходів матиме більш мультиплікативний ефект.

Пояснення суті документу концепції інтегрованого розвитку, його місця у архітектурі планувальних документів – перші частини обох документів. Проте далі проглядаються суттєві відмінності: наступним після пояснення суті концепції Кейптауна є визначення візії. Відповідно до якої Кейптаун – «місто надії для всіх: заможне, інклюзивне здорове місто, де жителі реалізують свої надії на краще майбутнє». У концепції міста Житомира – це перехід до аналітичної частини, тому про візію та її схожість/відмінність згадуватиметься далі.

Планувальні рішення концепцій ґрунтуються на аналітиці, яка виступає другим блоком у Житомирі та третім у Кейптауні і містить суттєві відмінності у змісті. Аналітика, що представлена у КІР Кейптауна та Житомира охоплює однакові блоки: демографія, житло, навколишнє середовище, економіка тощо. Проте, концепція Кейптауну додатково включає огляд існуючого рівня доступності та викликів з точки зору надання послуг

містянам (-кам). Порівняння схожості та відмінності ключових показників по кожному з блоків представлено у таблиці 1.

Порівняння аналітики двох концепцій демонструє дилему використання статистичних показників – обрання стандартизованого набору індикаторів, як запропоновано в Концепції міста Кейптаун та запроваджено на державному рівні, або використання індивідуального набору показників, як це реалізовано у Концепції міста Житомира. Стандартизовані індикатори відображають ключові тенденції в соціальній, економічній сферах, навколишньому середовищі, загальному добробуті жителів та якості життя та розглядаються у П'ятирічному плані інтегрованого розвитку Кейптауну як основні та ефективні індикатори для вимірювання прогресу на шляху до цілей та завдань інтегрованого розвитку. На практиці стандартизовані показники дають можливість виявити соціально-економічні явища та прослідкувати їх динаміку. Додаткові переваги стандартизованих показників заощаджують час, дозволяють створити систему моніторингу, спираючись на загальноприйняті показники. Натомість, індивідуальний набір показників Концепції інтегрованого розвитку Житомира виходить з причини відсутності муніципальної статистики з широким переліком показників. Такий набір індикаторів складається переважно з легковимірюваних даних.

Було виявлено суттєві відмінності у подачі аналітичного матеріалу: концепція Кейптауна не є перезавантаженою даними, містить лише ключові та репрезентативні дані, які дозволяють користувачу (-чці) легко їх інтерпретувати. Ці дані викладено переважно у вигляді лаконічної інфографіки, яка займає до 10% всього документу. Натомість у документі Концепції Житомира аналітиці відведено значну частину, яка до того ж нагромаджена текстовою інформацією, що часто не несе репрезентативності і дублює інфографіку. *Чим викликаний такий кількісний і змістовний розрив у представленості індикаторів?* З одного боку це пояснюється запровадженням методологічним підходом південно-африканських планів, при підборі показників використовують визначений набір індикаторів використання яких у плануванні регламентовано урядом Південної Африки (Marais, et al., 2008).

Таблиця 1

Набір показників та блоків соціально-економічного розвитку аналітичної частин концепцій «Концепція інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року» та «Five year integrated development plan The city of Cape Town 2022–2027»

Блок аналітичної частини	Концепція інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року	Інтегрований план Кейптауну 2022–2027 роки
Демографічний	– чисельність населення, у динаміці 7 років; – статеві-вікова структура у динаміці 1991–2018 рр.; – динаміка народжуваності; – природний приріст; – демографічний прогноз до 2023 року; – середня щільність населення по кожному району міста; – безробіття	– чисельність населення у динаміці 10 років; – віковий склад у динаміці 10 років; – расовий склад населення; – загальна щільність населення; – прогноз навантаження на економічно-активне населення
Чим більший аналіз у динаміці демографічних показників, тим чіткіше можливо окреслити загальну перспективу та за потреби розробити більш коректний прогноз чисельності населення. Водночас, демографічний блок у Житомирі представлений більш широко та дозволяє скласти уявлення не тільки про поточний стан демографічної ситуації, але й зробити прогноз чисельності населення різних статеві-вікових категорій, що буде враховано при розробці ініціатив та заходів.		
Освітній	– кількість місць у дошкільних закладах освіти; – охоплення інклюзивною освітою – кількість студентів ЗВО, ЗП (ПТ) О – кількість ЗВО, ЗП (ПТ) О – розподіл випускників ЗВО за спеціальностями	– рівень охоплення дорослого населення вищою освітою; – расове розподілення дорослого населення з вищою освітою
Велика частина аналітики сфери освіти спирається на кількісні показники, такі як кількість закладів освіти, чи учнів. На нашу думку, кількісні показники не завжди відображають всі аспекти якості сфери освіти. Натомість, рівень охоплення дорослого населення вищою освітою не тільки демонструє частку осіб з вищою освітою, але й свідчить про рівень бідності населення.		
Охорона здоров'я	– кількість закладів первинної/вторинної/третинної ланки	– очікувана тривалість життя у жінок та чоловіків; – дитяча смертність; – боротьба з ВІЛ/СНІД: кількість осіб, яка отримала лікування проти хвороб; – зафіксовані випадки туберкульозу у динаміці 5 років
Кількість закладів первинної, вторинної та третинної ланки не характеризує якість медичних послуг чи стан здоров'я населення. Натомість показники, які застосовуються у плані міста Кейптаун можуть свідчити про покращення/погіршення доступності медичної допомоги населенню.		
Житловий фонд	– типологія житлової забудови міста у т.ч. скандальна забудова	– кількість домогосподарств у динаміці 10 років; – коефіцієнт сімейності
Показник типологія житлової забудови міста Житомир характеризує лише розміщення різного типу житла, не оцінюючи його якість, зношеність житлового фонду чи аварійність. Набір показників міста Кейптаун вказує й на зміну демографічних тенденцій.		
Соціально-економічна сфера	–	– радіус доступності населення до громадських центрів; – рівень злочинності; – індекс людського капіталу; – рівень безробіття
Радіус доступності до громадських закладів свідчить показником оцінки рівня розвиненості інфраструктури та рівня доступності до освітньо-культурних закладів.		
Культура	– кількість закладів культури; – кількість гуртків	– радіус доступності населення до бібліотек
Кількість закладів культури та гуртків, як показник дозволяє оцінити рівень наявності культурно-освітніх закладів у конкретній території, але не відображає радіус доступності для мешканців, які хочуть скористатися послугами цих закладів. Радіус доступності бібліотек – враховує фізичну відстань, яку мешканцям потрібно подолати, щоб скористатися освітніми послугами.		

Продовження таблиці 1

Економіка	– кількість підприємств у розрізі розміру; – кількість ФОП – обсяги реалізованої продукції; – середня заробітна плата – прямі іноземні інвестиції, у т.ч. надходження за країнами та КВЕД; – капітальні інвестиції; – доходи на одного жителя; – ПДФО на одного жителя; – бюджет міста за доходами та видатками; – кількість ІТ компаній	– загальний рівень зайнятості; – рівень зайнятості в провінціях; – % міста у ВВП країни; – сектори, що створюють ВДВ; – ВВП; – обсяг інвестицій; – еквівалент повної зайнятості у розрізі великих та середніх підприємств
У переліку обох документів, деякі показники є схожим. Набір показників концепції міста Житомир характеризує економічний розвиток та виробничу активність міста. Натомість показники плану Кейптауну дозволяють оцінити рівень економічної активності, конкурентоспроможності та потенціал для подальшого розвитку.		
Навколишнє середовище	– площа зелених насаджень; – оцінка вивозу, захоронення ТПВ	– забруднення води кишковою паличкою; – доступність мешканців до зелених просторів; – викиди вуглецю на одного мешканця; – викиди вуглецю за джерелами забруднення
Перелік показників міста Кейптауну є більш комплексним, оскільки дозволяє оцінити не лише якість довкілля, але й зробити висновки щодо рівня здоров'я населення.		
Міська мобільність	– % населення за видом пересування; – протяжність вулично-дорожньої мережі	– % населення за видом пересування; – радіус доступності мешканців до роботи у динаміці 5 років
Показник протяжності вулично-дорожньої мережі вказує на розвиток транспортної інфраструктури, проте не характеризує її якість. Натомість, показник радіусу доступності може відображати аспекти розвитку транспортної інфраструктури, розподілу робочих місць, доступності громадського транспорту, що впливає економічний розвиток регіону.		
Спорт	– кількість спортсменів; – кількість спортивних закладів; – % дітей, які відвідують спортивні гуртки	–
Даний набір показників демонструє рівень розвитку спортивної інфраструктури, а також активності мешканців.		

* Складено автором за даними: «Концепція інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року» та «Five year integrated development plan The city of Cape Town 2022–2027».

У інтегрованому плані Кейптауну показники спрямовані на найбільш вразливі верстви населення (для прикладу, расовий склад населення, дитяча смертність, рівень охоплення вищою освітою, ВІЛ/СНІД інфекції, хвороби на туберкульоз, рівень злочинності тощо), і дозволяють окреслити проблемні напрямки, відповідно на яких вже спрямовуються обмежені ресурси міста і пропонуються проєктні рішення концепції. Так, рівень дорослого населення, що охоплене вищою освітою чи рівень захворювань на ВІЛ-інфекції, не лише характеризує певну сферу, але й дає розуміння економічного розвитку міста. Інформація, яка представлена у концепції міста Житомир здебільшого стосується існуючої інфраструктури: кількості освітніх закладів, і закладів охорони здоров'я, кількості підприємств, студентів, як зазначено в документі, а не якісних показників стану розвитку сфер. Важливо розуміти, що від

правильності підібраних показників залежить не тільки коректне відображення існуючої ситуації, а також правильне планування заходів, які слід реалізувати, але й краще сформулювати цілі і завдання програмної частини.

Законодавством обох країн регламентовано, що основним підходом до формування КІР є партисипація ((Zwane, 2020; Zwane & Matsiliza, 2022; The Ministry of Communities and Territories Development, 2022)), що передбачає максимальне залучення та інформування громадськості на всіх етапах процесу розроблення документів з розвитку територіальної громади/муніципалітету. Особливої уваги заслуговують інструменти, які використовувались під час дослідження. Одним з таких є соціологічне опитування – інструмент збору думки мешканців (-нок), а також метод їх залученості до просторового та стратегічного планування. Соціологічне опитування у м. Кейптаун проходило

удва етапи через онлайн і паперове анкетування. За результатом першого етапу було отримано вихідні дані від 31 тисячі мешканців (-нок). Ці дані забезпечили, щоб зміст концепції ґрунтувався на пріоритетності потреб громадськості, які були виявлені під час першого етапу. Другий етап – стосувався внесення пропозицій та зауважень до драфту концепції. За результатом якого, мета, програма та ініціативи були видозмінені.

Окрім соціологічного опитування яке стосувалось тематики сталої міської мобільності, у Житомирі при розробленні концепції запроваджували ширший набір інструментів дослідження: картографічний метод, засідання експертних груп, інтерв'ю, фокус-групи, урбаністичного фестивалю «Майстерня міста», форумів інтегрованого розвитку та урбан кафе. Таким чином, понад 8 тисяч містян (-нок) долучилися до заходів із партисипації та були проінформовані щодо процесу розроблення стратегії. Для прикладу, картографічний метод відображення інформації у вигляді синтез-мап охопив тематики: АТУ та регіональні транспортні зв'язки, щільність населення, типологію житла, промислові території, систему освітніх закладів, інфраструктурні елементи, пішохідні зони, громадський транспорт, заклади культури, медичного обслуговування, природні ресурси.

Наступним блоком після аналітики, виступає програмна частина концепції. П'ятирічним планом інтегрованого розвитку Кейптауну визначено 16 стратегічних цілей, які сприяють досягненню загального бачення та пріоритетів міста. На відміну від концепції Житомира, для кожного завдання визначено роль міста та відповідальний орган міської ради за виконання ініціативи. Концепцією визначено 10 ролей, яке може виконувати місто Кейптаун від регулювання та захисту до моніторингу та адвокації.

Програмна частина плану інтегрованого розвитку Житомира починається з візії, де спільним з Кейптауном є бачення міста рівних можливостей для самореалізації – «міста яким пишаються за захоплюються». На відміну від Кейптауну, у Житомирі визначено 6 стратегічних напрямків та 25 стратегічних цілей, які локалізовані у 8 фокус-зонах, що складає міський каркас по осі північ-південь та південний захід – північний схід. Фокус-зони виступають

своєрідним центром тяжіння та трансформації у кожному мікрорайоні міста, де визначено першочергові завдання для підвищення комфорту проживання мешканців міста (концепція Житомира, 2019). Для кожної з 8-ми фокус-зон запропоновано містобудівні рішення, які зможуть трансформувати міський простір та конкретні проєкти під 6 стратегічних візій з кроками реалізації, ризиками та термінами реалізації. Натомість концепцією Кейптауну не визначено локалізацію стратегічних цілей та завдань у просторі міста.

Додатково, відмінність документів полягає у часових рамках розроблення документів. КІР у Південній Африці здійснюється у період від 6 місяців до 1 року. Цього періоду достатньо для здійснення усіх етапів роботи, організації громадських обговорень та забезпечення якісної партисипації. В Україні ж, стратегічні документи такого типу готуються у обмежені строки, а відповідно це унеможливорює ОМС забезпечити якісне залучення громадськості, проведення ряду обговорень тощо.

Південно-африканський підхід пропонує після затвердження документу концепції проводити щорічний моніторинг. Попри те, що все більше територіальних громад та міст України розробили концепцію, на практиці моніторинг жодної не проводився.

Висновки. Інтегрований підхід дав світовій практиці стратегічного та просторового планування нові підходи, які наразі є головними постулатами місцевого розвитку: партисипативна участь громадян і забезпечення пропорційного розвитку всіх сфер життєдіяльності людини в межах певної території. Порівняльний аналіз інструментів дослідження та методологічних підходів Концепції інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року та п'ятирічного плану інтегрованого розвитку міста Кейптаун Південно Африканської Республіки продемонстрував переваги і недоліки підходів кожної з країн, відмінності у методологічних підходах, які дають різні результати:

1) Стандартизовані індикатори забезпечують порівнюваність та репрезентативність вихідних даних, тоді як індивідуальні набори компенсують нестачу даних, але знижують аналітичну глибину. Концепція Кейптауна пропонує лаконічну та інфографічно орієнтовану аналітику, сфокусовану на вразливих групах

населення та реальних соціально-економічних тенденціях. Натомість у Житомирі аналітика переобтяжена текстом і значною мірою спирається на структурні, а не якісні показники.

2) Різний рівень державної регламентації індикаторів та доступність статистики напряму впливає на коректність формування стратегічних цілей і програмних рішень. Хоч обидві країни декларують партисипативність, інструменти залучення громадськості суттєво різняться: Кейптаун спирається на масштабне соціологічне опитування, тоді як Житомир використовує широку багатокомпонентну систему участі.

3) Програмні частини концепцій також структурно відрізняються: у Кейптауні чітко визначено ролі муніципалітету й відповідальних органів, тоді як у Житомирі цілі локалізовано через фокус-зони та міський каркас. Довші строки розроблення документів у Південній Африці забезпечують глибшу партисипацію, тоді як у стислі строки в Україні це значно ускладнено. Нарешті, регулярний моніторинг, передбачений південноафриканською моделлю, відсутній у практиці українських громад, що послаблює ефективність стратегічного управління.

Виходячи з поширення практик інтегрованого планування і відновлення в Україні, важливо використовувати успішні практики та інструментарій Південноафриканського досвіду, зокрема міста Кейптаун до інтегрованого міського планування в Україні. У майбутньому дослідження може бути продовжено у вигляді аналізу всієї планувальної системи обох країн та розширено з урахуванням світового досвіду інтегрованого планування територій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ameir Issa, A.H. (2004). Decentralisation in SADC countries: transformation and challenges of decentralisation. Unpublished Masters dissertation. University of Western Cape: Cape Town. https://www.connecting-africa.net/query_2.php?rid=B00061644
2. Borole, T. (2013). Poverty alleviation by means of Integrated Development Planning: the case of Dr Kenneth Kaunda District Municipality (Dr KKDM). Unpublished Masters dissertation. North-West University: Potchefstroom. <https://repository.nwu.ac.za/items/3e64ceee-9285-4fe4-b3c8-e7b471296515>
3. Cowling, N. (2023). Number of people living in extreme poverty in South Africa 2016-2030. October 2023.

4. Dlamini B., Reddy PS. (2018). A case study of Umtshezi Local Municipality in the KwaZuluNatal Province of South Africa. *African Journal of Public Affairs*, 10, 1-24. <https://journals.co.za/doi/10.10520/EJC-e5e2c7208>

5. Dlamini, B. I., Zogli, L.-K. J., & Hlongwane, T. (2021). Assessing the integrated development plan as a performance management system in a municipality. *International Journal of Entrepreneurship*, 25, 1–21. <https://www.abacademies.org/articles/assessing-the-integrated-development-plan-as-a-performance-management-system-in-a-municipality-10778.html>

6. City of Cape Town. (2022). Five-year integrated development plan 2022–2027. https://resource.capetown.gov.za/documentcentre/Documents/City%20strategies%2C%20plans%20and%20frameworks/IDP_2022-2027.pdf

7. Harrison, P. (2001). The genealogy of South Africa's Integrated Development Plan. *Third World Planning Review*, 23(2), 175–193. <https://doi.org/10.3828/twpr.23.2.q4172h26466148n3>

8. Khunoethe, H., Reddy, P. S., & Mthuli, S. A. (2021). Performance Management and the Integrated Development Plan of the Msunduzi Municipality in South Africa. *NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 14(2), 161–187. <https://doi.org/10.2478/nispa-2021-0019>

9. Makalela, K. (2007). Integrated Development Planning as a Strategy for Poverty Alleviation: The Dilemma Within the Ambit of South Africa. The 2nd Annual International Conference on Public Administration and Development Alternatives 26-28 July 2017, Tlotlo Hotel, Gaborone, Botswana, 9-15. https://www.researchgate.net/publication/355668501_Integrated_Development_Planning_as_a_Strategy_for_Poverty_Alleviation_The_Dilemma_Within_the_Ambit_of_South_Africa

10. Mamokhere, J., & Meyer, D. F. (2022). Including the excluded in the integrated development planning process for improved community participation. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 11(4), 286–299. <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v11i4.1806>

11. Marais, L., Human, F., & Botes, L. (2008). Measuring what? The utilisation of development indicators in the integrated development planning process. *SAIPA*, 43(3), 376–400. <https://doi.org/10.10520/EJC51606>

12. Melnychuk, A. L., & Dronova, O. L. (2025). Integrated Urban Development: Organization of Communications within the Planning Process. *Ukrainian Geographical Journal*, 3, 61–74. <https://doi.org/10.15407/ugz2025.03.061>

13. Melnychuk, A., Denysenko, O., & Ostapenko, P. (2021). New tools for new urban spaces? analyses of planning and participation tools and their performance in (post)transitional perspective. *Ekonomichna Ta Sotsialna Geografiya*, 85, 11–22. <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2021.85.11-22> [In Ukrainian]. [Мельничук А., Денисенко О., Остапенко П. Нові інструменти для нового міського простору? Аналіз інструментів планування, участь та їх дієвості]

у (пост)транзитній перспективі // Економічна та соціальна географія, 2021. Вип. 85. С. 11–22.]

14. Melnychuk, G. V., & Dronova, O. L. (2024). Integrated urban development: approaches & planning methods. *Ukrainian Geographical Journal*, 2024(1), 63–78. <https://doi.org/10.15407/ugz2024.01.063>

15. Molale, T. B. (2019). Participatory communication in South African municipal government: Matlosana local municipality's Integrated Development Plan (IDP) processes. *Communicare: Journal for Communication Studies in Africa*, 38(1), 57–75. DOI:10.36615/jcsa.v38i1.1543

16. Padarath, Rashika. (2006). A process of Integrated Governance for Integrated Planning in South Africa. Paper presented at the 42nd International Society of City and Regional Planners (ISoCaRP) Congress, Istanbul, 14–18 September. https://www.isocarp.net/Data/case_studies/871.pdf

17. Palesa, M., Lusanda, J., Abongile, Z., & Aaron, T. (2023). The Role of Community Participation in the Development of an Integrated Development Plan in the Greater Taung Local Municipality. *African Journal of Development Studies*, 13(2), 207–223. <https://doi.org/10.31920/2634-3649/2023/v13n2a10>

18. Ruwanza, S., & Shackleton, C. M. (2016). Incorporation of environmental issues in South Africa's municipal Integrated Development Plans. *International Journal of Sustainable Development and World Ecology*, 23(1), 28–39. <https://doi.org/10.1080/13504509.2015.1062161>

19. Van der Berg, A. (2017). South Africa's integrated urban development framework and sustainable development goal 11: policy mismatch or success? *Obiter*, 38(3), 557–573. <https://doi.org/10.17159/obiter.v38i3.11424>

20. Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Land Use Planning» (No. 711-IX, June 17, 2020). (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/go/711-20>

[Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» від 17.06.2020 № 711-IX (2022)].

21. Law of Ukraine «On Basics of Town planning» of 16.11.1992 N. 2780– XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12/ed20201016#Text> [Закон України Про основи містобудування від 16.11.1992 № 2780-XII]

22. Zwane, V. Z. J. (2020). Community Participation in the Integrated Development Plan (IDP) of the Umzumbe Local Municipality. ProQuest Dissertations & Theses. [https://ir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/27220/dissertation_zwane_vzj%20\(1\).pdf?sequence=3f](https://ir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/27220/dissertation_zwane_vzj%20(1).pdf?sequence=3f)

23. Anisimov, O., Smirnova, M., & Dulko, I. (2024). Spatial Planning in Ukraine: 2023 Country Profile. Aalto University School of Engineering. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10600560>

24. Концепція інтегрованого розвитку Житомира до 2030 року. (2019). <https://zt-rada.gov.ua/?pages=15347>

25. Order of the Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine No. 172 «On Approval of the Procedure for Formulating the Concept of Integrated Territorial Community Development». (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-22#Text> [Наказ Міністерства розвитку громад та територій № 172 «Про затвердження Порядку формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади». (2022)]

Дата першого надходження рукопису до видання: 17.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 20.10.2025

Дата публікації: 23.12.2025